

# MỐI QUAN HỆ GIỮA ĐÁNH GIÁ VÀ TỰ ĐÁNH GIÁ KẾT QUẢ HỌC TẬP TRONG QUÁ TRÌNH DẠY HỌC

○ THS. NGUYỄN THỊ THANH TRÀ\*

**T**rong quá trình dạy học, kết quả học tập (KQHT) của người học là sự hiện thực hóa mục tiêu dạy học, là mức độ mà người học đạt được so với mục tiêu dạy học đã đặt ra. KQHT của người học tạo nên mối liên hệ ngược trong quá trình dạy học.

Với ý nghĩa như trên, KQHT của người học là sự phản ánh chất lượng dạy học. Muốn biết thực trạng KQHT của người học, cần tiến hành hoạt động đánh giá (ĐG). Bởi thế, ĐG KQHT là cơ sở để điều chỉnh hoạt động dạy học một cách phù hợp nhằm đạt chất lượng cao nhất. Có nhiều lực lượng tham gia vào ĐG KQHT, song ĐG của giáo viên (GV) về KQHT của người học và ĐG của người học về KQHT của chính họ (tự ĐG - TĐG) là hai lực lượng chính có ý nghĩa hơn cả trong quá trình dạy học.

Giữa ĐG của GV và TĐG của người học về KQHT có mối liên hệ tương hỗ với nhau. Làm rõ mối quan hệ này giúp cho người dạy và người học có sự tác động, điều chỉnh phù hợp hơn trong hoạt động dạy học, nâng cao chất lượng dạy học.

## 1. Đánh giá và tự đánh giá kết quả học tập

### 1.1. Đánh giá kết quả học tập

ĐG - hiểu một cách chung nhất là việc chủ thể thu thập thông tin về việc thực hiện một công việc nào đó, sau đó phân tích, đối chiếu những thông tin đó với mục tiêu, tiêu chuẩn đã đề ra, chỉ ra mức độ đạt được của kết quả công việc so với mục tiêu ban đầu, từ đó đưa ra những biện pháp thích hợp để cải thiện hiện trạng, nâng cao hiệu quả và chất lượng công việc.

Trong quá trình dạy học, ĐG KQHT là quá trình GV thu thập, xử lý thông tin về trình độ, khả năng HT của người học, xác định mức độ hoàn thành các mục tiêu HT đã đề ra cho người học sau một giai đoạn HT nhất định.

ĐG KQHT là một khâu không thể thiếu trong quá trình dạy học, giúp người dạy nắm được những thông tin phản hồi từ phía người học và

có ý nghĩa quan trọng đối với cả người dạy và người học.

- *Đối với người dạy:* qua những thông tin thu được của quá trình ĐG KQHT, người dạy thấy được thực trạng HT của HS, những điểm mạnh và những thiếu sót trong HT của họ. Từ đó người dạy tìm biện pháp hướng dẫn, giúp người học khắc phục những thiếu sót và điều chỉnh hoạt động HT cho tốt hơn. Hơn nữa, ĐG KQHT còn giúp người dạy điều chỉnh hoạt động dạy của bản thân một cách phù hợp hơn trong quá trình dạy học. Như vậy, ĐG KQHT của người học là cơ hội để người dạy TĐG trình độ chuyên môn của mình, có sự điều chỉnh hoạt động dạy của bản thân để không ngừng nâng cao năng lực, hoàn thiện bản thân.

- *Đối với người học:* qua ĐG KQHT, người học biết rõ hơn năng lực HT của mình và dưới sự hướng dẫn của GV, người học tự điều chỉnh cách học để khắc phục những thiếu sót trong quá trình HT. Đồng thời, người học cũng sẽ hình thành thói quen tự kiểm tra, TĐG trong HT, nhờ đó, việc HT sẽ chủ động và tích cực hơn.

### 1.2. Tự đánh giá kết quả học tập

Dưới góc độ nhận thức, TĐG được coi là một bộ phận cấu thành hay một giai đoạn phát triển cao của tự ý thức. Đó là sự nhận xét, ĐG của chủ thể về khả năng, các phẩm chất... của chính bản thân mình. TĐG KQHT được hiểu là quá trình chủ thể thu thập, xử lý thông tin về hoạt động HT của chính mình, đối chiếu với mục tiêu đã đặt ra và chỉ ra được các mức độ đạt được của bản thân, từ đó có thái độ, hành động phù hợp nhằm tự điều chỉnh hoạt động HT để đạt thành tích HT tốt nhất.

Như vậy, TĐG KQHT là việc người học tự nhận xét, phát biểu về KQHT của chính mình. TĐG KQHT có ý nghĩa lớn đối với sự phát triển nhân cách của cá nhân người học. TĐG KQHT giúp

\* Trưởng Đại học sư phạm Hà Nội

người học nhận ra «khoảng cách» giữa trình độ hiện có của bản thân với mục tiêu dạy học đặt ra, từ đó có những hành động đúng đắn để cố gắng vượt qua khoảng cách đó, đáp ứng các yêu cầu của dạy học. Vì thế, TĐG KQHT có giá trị định hướng, điều chỉnh hoạt động, hành vi của chủ thể trong quá trình HT, giúp người học làm chủ được chính hoạt động HT của bản thân mình. Do đó TĐG KQHT được coi là tiền đề, là điều kiện của sự tự giáo dục.

## 2. Mối liên hệ giữa ĐG của GV và TĐG KQHT của người học trong quá trình dạy học

Với cách hiểu về ĐG và TĐG KQHT như trên, giữa ĐG và TĐG KQHT không có sự tách rời mà có mối liên hệ mật thiết với nhau, thể hiện qua những yếu tố sau:

- Về đối tượng ĐG, cả ĐG và TĐG về KQHT đều có chung một đối tượng ĐG là KQHT của người học hay mức độ đạt được của người học về tri thức, kĩ năng, kĩ xảo, thái độ... so với mục tiêu dạy học đặt ra ban đầu. Tuy nhiên, cần lưu ý, nếu đối tượng của ĐG KQHT nằm ngoài chủ thể ĐG thì đối tượng của TĐG KQHT là yếu tố nằm ngay chính trong chủ thể ĐG. Đây chính là điểm khác biệt để phân biệt giữa ĐG và TĐG KQHT.

- Về tiêu chuẩn ĐG, cả ĐG và TĐG đều căn cứ trên cùng một tiêu chuẩn, tiêu chuẩn đó chính là các mục tiêu dạy học của môn học. Nếu người dạy và người học không nắm vững mục tiêu dạy học thì không có cơ sở để đối chiếu, so sánh với thực trạng hiện có và không thể tiến hành ĐG và TĐG được.

- Về mục đích, cả ĐG và TĐG được tiến hành để đạt cùng một mục đích. Đó là trên cơ sở kết quả thu được, có sự điều chỉnh về hoạt động dạy và hoạt động học trong quá trình dạy học. Qua kết quả ĐG, GV điều chỉnh cách dạy của mình, đồng thời giúp HS điều chỉnh cách học. Song, do chính HS cũng tiến hành TĐG nên cũng nhận ra những điểm yếu của mình trong quá trình HT, nên họ cũng tự giác tự điều chỉnh hoạt động HT sao cho phù hợp dưới sự điều khiển của GV. Làm tốt điều này tạo ra sự cộng hưởng thống nhất trong quá trình dạy học, giúp quá trình dạy học có chất lượng cao

- Về quá trình thực hiện ĐG, cả ĐG và TĐG đều được thực hiện chủ yếu qua các bước sau:  
+ Thu thập thông tin về KQHT của người học, tiến hành thông qua các bài kiểm tra hàng ngày và bài kiểm tra thường kì; + So sánh, đối chiếu thông

tin đã thu được với mục tiêu của môn học, của quá trình dạy học; + Chỉ ra mức độ đạt được của cá nhân về KQHT so với mục tiêu; + Tô thái độ và đưa ra kết luận về ĐG và TĐG

- Mục đích cuối cùng của ĐG từ phía GV về KQHT của người học phải dẫn đến TĐG ở người học. ĐG của GV được thực hiện một cách thường xuyên, liên tục, chính xác sẽ hình thành ở người học nhu cầu và thói quen TĐG một cách đúng đắn, biến quá trình dạy học thành quá trình tự học một cách đúng nghĩa.

ĐG và TĐG KQHT chỉ có giá trị và ý nghĩa nếu đó là sự ĐG đúng đắn, chính xác, tức là ĐG đúng thực tế, chỉ ra một cách chính xác mức độ đạt được về KQHT ở cá nhân HS. Do GV là những người nắm vững mục tiêu dạy học và được đào tạo về kĩ năng ĐG nên sự ĐG của họ là đáng tin cậy. Bởi vậy, người ta thường lấy ĐG của GV làm cơ sở để kiểm tra sự phù hợp trong TĐG của người học. Nếu TĐG của người học phù hợp với ĐG của GV về KQHT và đúng với thực tế, chứng tỏ người học có khả năng nhận thức cao về hoạt động HT của chính mình. Điều này sẽ giúp họ tự tin điều khiển, điều chỉnh hoạt động HT của cá nhân để đạt kết quả mong muốn. Đó cũng là mục đích mà quá trình dạy học hướng đến. Qua đây, người dạy cũng cần nhận thức rõ trách nhiệm của mình trong quá trình ĐG KQHT của người học, sao cho việc ĐG KQHT của người học luôn đúng đắn, chính xác và công minh, tạo cơ sở cho người học thực hiện tốt việc TĐG.

\*\*\*

Ngày nay, TĐG KQHT trong quá trình dạy học ngày càng được coi trọng, bởi đó là một yếu tố quan trọng phát huy tính tự giác, tích cực, chủ động - những phẩm chất không thể thiếu để người học có thể tự học hiệu quả. Giữa ĐG và TĐG KQHT có mối quan hệ khăng khít với nhau, bởi thế, trong quá trình dạy học, GV cần tích cực giúp người học hình thành năng lực TĐG KQHT đúng đắn, qua đó, giúp họ HT có hiệu quả và đạt thành tích cao. □

### Tài liệu tham khảo

1. Nguyễn Ngọc Bảo - Hà Thị Đức. **Hoạt động dạy học ở trường THCS**. NXB Giáo dục, H 2001.
2. Lê Ngọc Lan. **Cơ sở tâm lí của giáo dục và tự giáo dục**. Bài giảng dành cho sinh viên cao học, 2004.
3. Vũ Thị Nho. "Tìm hiểu khái niệm Tự đánh giá". Tạp chí *Tâm lí học*, số 3/1998.
4. Trần Thị Tuyết Oanh. **Đánh giá và đo lường kết quả học tập**. NXB Đại học sư phạm Hà Nội, H 2007.